

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน และแสวงหาแนวทางในการพัฒนางานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและประกอบกรวิเคราะห์ในการศึกษา และเป็นการศึกษาภาคสนาม (Survey Research) ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ 136 แห่ง จำนวน 191 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

จากการศึกษา พบว่า การดำเนินงานด้านจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในด้านการควบคุมผู้ต้องขังหรือการบริหารงานเรือนจำ และด้านการอบรมแก้ไขฟื้นฟู รูปแบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง มี 3 ประเภท ได้แก่ ชั้นพื้นฐาน ชั้นเพื่อการแก้ไข และ ชั้นเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการ เริ่มแต่วาระแรกที่รับตัวเข้าสู่เรือนจำจนกระทั่งปล่อยตัวพ้นโทษ โดยการประสานความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่เรือนจำทุกฝ่าย ตามขั้นตอนในการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำมาตรฐานเรือนจำด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังวัยหนุ่ม และการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังไปอยู่ประจำทัณฑสถานเปิด/เรือนจำชั่วคราว ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้สั่งการให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง พร้อมทั้งได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ในด้านการ ศึกษาเชิงสำรวจพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี (ร้อยละ 42.4) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 54.5) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 66.0) โดยจบการศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 15.7) มีตำแหน่งในปัจจุบันเป็นนักทัณฑวิทยา (ร้อยละ 32.5) อยู่ในระดับ 5 (ร้อยละ 29.3) มีอายุราชการระหว่าง 6-10 ปี (ร้อยละ 39.3) มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน ระหว่าง 1-5 ปี (ร้อยละ 43.5) และส่วนใหญ่

เคยผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้ว (ร้อยละ 75.4) และจากการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของเจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังใน เรือนจำและทัณฑสถาน พบว่า เจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ ในระดับมาก (ร้อยละ 82.2) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำ และทัณฑสถาน พบว่า ด้านทักษะต่องาน/ผู้ต้องขัง มีผลต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาได้ แก่ ด้านการฝึกอบรม/นิเทศงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านนโยบายของเรือนจำ และ ด้านโอกาสความก้าวหน้า มีผลต่อการปฏิบัติงานน้อยที่สุด และจากการศึกษาปัญหาอุปสรรคใน การปฏิบัติงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง พบว่า ผู้บังคับบัญชาไม่เห็นความ สำคัญของงานจำแนก ลักษณะผู้ต้องขังเป็นปัญหาที่สำคัญอันดับแรก รองลงมาเป็นปัญหาด้านเรือนจำ/ทัณฑสถานไม่มี อาคารสถานที่รองรับและแยกการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังภายหลังจากจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้ว และเรือนจำ/ทัณฑสถานมีจำนวนผู้ต้องขังแออัดเกินอัตราความจุ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการ จำแนกลักษณะผู้ต้องขังให้ครบทุกคน และปัญหาสุดท้าย คือ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือ ในการให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติข้อมูล จึงทำให้การวิเคราะห์และพิจารณากำหนดแนวทางการ ปฏิบัติไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา เห็นว่า กรมราชทัณฑ์ ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะให้แก่เจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เช่น ทักษะศึกษา การศึกษา คู่มือด้านการจำแนกลักษณะผู้กระทำผิดทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกประเทศ เป็นต้น ด้านสภาพการทำงาน ควรกำหนดให้เรือนจำสร้างใหม่มีสถานที่ทำงานด้านการจำแนกลักษณะ ผู้ต้องขังอย่างชัดเจน หากเรือนจำเก่าที่ไม่มีสถานที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ควรสนับสนุน งบประมาณในการซ่อมแซมปรับปรุงห้องปฏิบัติการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง พร้อมทั้งจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยให้เหมาะสมและพอเพียงต่อการปฏิบัติงาน และควรกำหนด ให้เจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขังปฏิบัติงานเฉพาะการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพียงอย่างเดียว เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับจำนวนผู้ต้องขังที่มีอยู่จริงในเรือนจำ/ ทัณฑสถาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ส่วนเรือน จำ/ทัณฑสถาน ควรจัดหากิจกรรมต่าง ๆ ให้เจ้าหน้าที่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานมีโอกาสทำกิจกรรม ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ควรสนับสนุนใน เรื่องของอาคารสถานที่ภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อรองรับและแยกการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ภายหลังจากจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้ว เช่น เพิ่มกองงาน เพิ่มกิจกรรม มีสถานที่ให้ผู้ต้องขัง ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ควรปรับปรุงโครงสร้างขององค์กร ในด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมความผูกพันต่อหน่วยงานและสร้างความรู้สึกรักของข้าราชการในการมีส่วนร่วมเป็น

เจ้าของหน่วยงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ควรกำหนดนโยบายด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของหน่วยงานให้มีความชัดเจนและเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือแผนงาน ด้านสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้นจะช่วยลดความเบื่อหน่ายจำเจในการทำงานได้ และด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหาร เรือ่นจำ หรือผู้บังคับบัญชาควรให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้ง ควรสนับสนุนส่งเสริมเรื่องขวัญกำลังใจ ความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาต้องมีการวางตัวเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดี และมีการพิจารณาความดีความชอบให้เป็นธรรมโดยยึดผลของการปฏิบัติงานเป็นหลักอีกด้วย